

I. ZAŁOŻENIA OGÓLNE

Zgodnie z ustawą o Państwowej Inspekcji Pracy, podstawowe działania urzędu mają charakter **kontrolno-nadzorczy i prewencyjny**. Skoncentrowane są przede wszystkim na branżach i zakładach pracy, w których występuje - zdiagnozowany wcześniej - zły stan ochrony pracy. Prowadzimy również **zadania diagnozujące i monitorujące** ochronę pracy, ukierunkowane na zbadanie sytuacji w wybranych obszarach, ustalenie zakresu i rodzaju występujących problemów oraz zaplanowanie i podjęcie działań zapobiegawczych.

Na coraz większą skalę wprowadzamy także pozakontrolne formy działań, szczególną wagę przywiązując do działań prewencyjnych, w tym szeroko rozumianej promocji ochrony pracy.

Państwowa Inspekcja Pracy opracowuje wieloletnie i jednoroczne programy działania.

W 2005 r. realizowany będzie II etap **wieloletniego programu** działań PIP zaplanowanych na lata 2004-2006.

Formułując zamierzenia do **programu jednorocznego** przeanalizowano:

- wyniki dotychczasowej działalności kontrolno-nadzorczej i prewencyjnej;
- dane statystyki publicznej w zakresie wypadków przy pracy, warunków pracy i chorób zawodowych;
- ok. 200 propozycji do *Programu*, zgłoszonych przez ministerstwa i urzędy centralne, organa nadzoru i kontroli warunków pracy, stowarzyszenia, związki zawodowe, organizacje pracodawców, ośrodki naukowo-badawcze.

W *Programie* uwzględnione zostały:

- uwagi i zalecenia formułowane przez Radę Ochrony Pracy, Komisję do Spraw Kontroli Państwowej oraz Komisję Polityki Społecznej i Rodziny;
- wnioski i informacje zawarte w *Ocenie stanu bezpieczeństwa i higieny pracy w 2003 r.*, dokonanej przez Ministra Gospodarki i Pracy;
- kierunki wytyczone w *Nowej Strategii Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie zdrowia i bezpieczeństwa w pracy* na lata 2002-2006;
- standardy obowiązujące w inspekcjach pracy krajów członkowskich Unii Europejskiej oraz plany Komitetu Inspektorów Pracy Wyższego Szczebla (SLIC), Europejskiej Agencji ds. BHP w Bilbao i Międzynarodowej Organizacji Pracy.

Przyjęte zostało założenie, że kontrole wynikające z planu centralnego stanowić będą ok. 20% ogólnej liczby kontroli. Pozostałe kontrole przeprowadzone zostaną w związku z:

- realizacją zadań własnych, ustalanych samodzielnie przez okręgowe inspektoraty pracy, wynikających ze specyfiki i sytuacji lokalnej (30%);
- badaniem skarg pracowniczych (30%);
- realizacją innych zadań kontrolno-nadzorczych wynikających bezpośrednio z zapisów ustawowych, w tym np. dotyczących badania przyczyn wypadków przy pracy, udziału w odbiorach inwestycyjnych, kontroli warunków zatrudniania młodocianych (20%).

II. PROGRAM DZIAŁAŃ DŁUGOFALOWYCH

Na lata 2004 – 2006, *na szczeblu krajowym*, przyjęte zostały następujące **priorytety** w działalności Państwowej Inspekcji Pracy:

1. Poprawa praworzędności w stosunkach pracy, w szczególności przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym, takim jak np. niewypłacanie wynagrodzeń.
2. Koncentracja działań kontrolno-nadzorczych na dziedzinach gospodarki i konkretnych zakładach charakteryzujących się największym nasileniem zagrożeń zawodowych.
3. Podejmowanie na coraz szerszą skalę działań o charakterze prewencyjnym.

Priorytety powyższe znalazły odzwierciedlenie w długofalowym programie działania (na lata 2004-2006), ujmującym zadania realizowane w formie kompleksowych działań o charakterze kontrolnym i doradczo-prewencyjnym. W 2005 r. w ramach programu wieloletniego realizowane będą następujące zadania:

- I. Kampania – **Zapobieganie upadkom z wysokości** (kontynuacja działań w budownictwie oraz przemyśle stoczniowym).
- II. Poprawa stanu bezpieczeństwa i higieny pracy w **zakładach przemysłu spożywczego** (przetwórstwo mleka).
- III. **Wzmocniony nadzór** w zakładach różnych branż charakteryzujących się największym nasileniem zagrożeń (m.in. zakłady produkcji metali i metalowych wyrobów gotowych, sprzętu transportowego, wyrobów chemicznych, artykułów spożywczych; zakłady górnicze).

- IV. Poprawa stanu przestrzegania prawa pracy, w tym bhp, w przedsiębiorstwach **produkujących wyroby z surowców niemetalicznych**, zatrudniających do 9 pracowników.
- V. Realizacja przez pracodawców obowiązku **oceny ryzyka zawodowego** w zakładach o znacznym stopniu zagrożeń (w 2005 r. takimi kontrolami objęte będą zakłady produkujące metalowe wyroby gotowe).
- VI. Działania na rzecz prawidłowego **wypłacania wynagrodzeń** i innych świadczeń należnych pracownikom, ze szczególnym uwzględnieniem branż o najwyższej skali naruszeń w tym zakresie.

Zadania ujęte w programie wieloletnim są realizowane przez wszystkie okręgowe inspektoraty pracy. Ich realizacja jest koordynowana centralnie przez Główny Inspektorat Pracy.

III.1. CHARAKTERYSTYKA DZIAŁAŃ KONTROLNO-NADZORCZYCH UJĘTYCH W PROGRAMIE ROCZNYM

Program działań jednorocznych, przewidzianych do realizacji w 2005 r., obejmuje:

- ✓ kontrole problemowe i egzekwujące poprawę przestrzegania prawa,
- ✓ kontrole o charakterze diagnozującym (monitorującym) wybrane zagadnienia ochrony pracy,
- ✓ kontrole realizowane w ramach zadań własnych okręgowych inspektoratów pracy.

Kontrole problemowe i egzekwujące poprawę przestrzegania prawa prowadzone będą w obszarach charakteryzujących się znaczną skalą naruszeń prawa lub występowaniem zagadnień wymagających skoordynowanych działań urzędu w skali kraju.

W obszarze bezpieczeństwa pracy przewiduje się kontrole ukierunkowane na likwidację zagrożeń:

- w zakładach prowadzących **działalność budowlaną**,
- w **gospodarstwach rolnych**,
- w zakładach przetwórstwa **tworzyw sztucznych**,
- w **transporcie wewnątrzzakładowym**
- w **rozlewniach gazu płynnego i stacjach autogazu**,
- przy **pozyskiwaniu drewna i innych pracach z zakresu gospodarki leśnej**

oraz dotyczących:

- substancji niebezpiecznych (**chemiczne substancje i preparaty niebezpieczne**),
- czynników szkodliwych w zakładach **produkcji mebli** (w szczególności **hałasu**),
- **azbestu** (podczas usuwania z obiektów wyrobów zawierających azbest).

Zaplanowano także prowadzenie kontroli ukierunkowanych na ocenę spełniania **wymagań zasadniczych** dotyczących urządzeń i narzędzi elektrycznych stosowanych w budownictwie, obrabiarek do metali, elementów bezpieczeństwa w maszynach, a także środków ochrony indywidualnej chroniących przed upadkiem z wysokości.

Kontrole w zakresie **prawnej ochrony pracy** obejmą przestrzeganie przepisów dotyczących:

- prawidłowości **zatrudniania pracowników**,
- **czasu pracy**, w tym ustawy o czasie pracy **kierowców** oraz czasu pracy pracowników hoteli,
- **równego traktowania** w zatrudnieniu,
- **pracowników tymczasowych** zatrudnianych w agencjach pracy tymczasowej oraz przez pracodawców użytkowników.

Zaplanowane zostały także kontrole dotyczące zarówno przepisów prawnej ochrony pracy, jak i zagadnień bezpieczeństwa i higieny pracy w:

- zakładach **lecznictwa otwartego**,
- placówkach **handlu detalicznego**, szczególnie wielkopowierzchniowych,
- **bankach**.

Jak co roku, ze względu na szczególną wagę społeczną tej problematyki, prowadzone będą kontrole:

- wykonywania przez pracodawców **orzeczeń sądów pracy**,
- zatrudniania **osób niepełnosprawnych**.

Kontrole diagnozujące to monitoring wybranych zagadnień ochrony pracy, w celu uzyskania jednolitych danych umożliwiających ukierunkowanie ewentualnych działań kontrolnych i prewencyjnych w latach następnych. Kontrole te realizowane są, zależnie od specyfiki tematu, przez wszystkie lub wybrane okręgowe inspektoraty pracy i nadzorowane centralnie. W 2005 r. dotyczyć będą:

- bezpieczeństwa pracy w **transporcie kolejowym**, przy pracach manewrowych (kolej oraz bocznice zakładowe),
- w **oczyszczalniach ścieków**.

Wszystkie kontrole programowe, koordynowane centralnie, **realizowane będą według jednolitych zasad**, co umożliwi uzyskanie porównywalnych wyników i sformułowanie na tej podstawie miarodajnych wniosków.

Szczegółowe zestawienie zadań kontrolnych przewidzianych do realizacji w centralnym programie na 2005r. zawiera **Harmonogram**. Natomiast w **załączniku** przedstawiono listę zadań własnych okręgowych inspektoratów pracy. Obejmują one problemy nieujęte w zadaniach koordynowanych centralnie, a mające – według rozpoznania poszczególnych inspektoratów pracy – istotne znaczenie na terenie objętym ich właściwością terytorialną.

Znaczącą część zadań inspekcji stanowią działania wynikające bezpośrednio z zapisów ustawowych. Są to np. zadania związane z:

- ✓ **badaniem okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy** (corocznie inspektorzy badają wszystkie zgłoszone wypadki śmiertelne, ciężkie oraz zbiorowe, a także część lżejszych)
- ✓ uczestniczeniem w **przejmowaniu do eksploatacji** nowo wybudowanych lub przebudowanych zakładów pracy.

Inne ustawowe zadania realizowane będą w ramach kontroli rutynowych – obejmujących problematykę:

- ✓ uprawnień pracowników związanych z **rodzicielstwem**;
- ✓ ochrony pracy **młodocianych**,
- ✓ profilaktycznych **badania lekarskich**,
- ✓ **szkoleń** w dziedzinie bhp,
- ✓ funkcjonowania **służby bhp**,
- ✓ przestrzegania przepisów dot. **konsultacji w zakresie bhp oraz komisji ds. bhp**,
- ✓ realizacji przez pracodawców obowiązków wynikających z ustawy o **świadczeniach społecznych z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych**.

Znaczącą częścią działań kontrolnych będzie **sprawdzanie realizacji przez pracodawców środków prawnych**, a zwłaszcza decyzji zastosowanych w czasie poprzedniej kontroli. Jest to ważne nie tylko ze względu na objęcie decyzji Państwowej Inspekcji Pracy przepisami o egzekucji administracyjnej, ale także stanowi istotny element oceny skuteczności i efektywności działań kontrolnych.

Szczególne znaczenie ma bieżąca działalność inspekcji pracy związana z badaniem zgłaszanych **skarg pracowniczych**. Ich liczba utrzymuje się na wysokim poziomie, co jest sygnałem nie tylko niepokojącej sytuacji w sferze ochrony pracy (ponad 80% skarg inspektorzy uznają za uzasadnione), lecz zarazem świadczy o wzrastającej świadomości prawnej pracowników szukających wsparcia w działaniach organów inspekcji.

Innym ważnym miernikiem sytuacji w sferze ochrony pracy (a także na rynku pracy) jest **skala potrzeb w sferze poradnictwa prawnego**, bezpłatnie świadczonego przez nasz urząd (corocznie – ponad 1 mln porad). Ze względu na liczne zmiany w prawodawstwie pracy (także w związku z dostosowaniem do uregulowań UE) ta forma działalności będzie kontynuowana i rozszerzana.

W 2005 r., niezależnie od omówionych wyżej, urząd realizował będzie również następujące zadania:

- *kontrola oraz prowadzenie postępowania w zakresie spełniania wymagań zasadniczych przy wprowadzaniu do obrotu wyrobów (m.in. maszyny i inne urządzenia techniczne oraz środki ochrony indywidualnej) - w ramach **systemu nadzoru rynku**,*
- *ocena prawidłowości informacji – składanych do ZUS przez pracodawców – zawierających dane dla ustalenia **składki na ubezpieczenie wypadkowe**,*
- *wydawanie i cofanie przez inspektora pracy **zezwoleń na wykonywanie pracy lub innego zajęcia zarobkowego przez dziecko do ukończenia 16 roku życia na rzecz podmiotu prowadzącego działalność kulturalną, artystyczną, sportową lub reklamową**,*
- ***informowanie obywateli państw Unii Europejskiej** – na ich wniosek – o minimalnych warunkach zatrudnienia pracowników na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej,*
- ***realizowanie zadań tzw. „instytucji łącznikowej”** (w wyniku przewidywanej nowelizacji ustawy o Państwowej Inspekcji Pracy).*

Realizując planowe działania kontrolno-nadzorcze, inspektorzy pracy w coraz większym stopniu odchodzić będą od szczegółowych kontroli, na rzecz oceny przygotowania i zdolności kontrolowanego podmiotu do samokontroli, w ramach systemu zarządzania firmą,

uwzględniającego zagadnienia bezpieczeństwa i ochrony praw zatrudnionych w niej pracowników.

Pierwsza kontrola będzie miała głównie charakter rozpoznawczo-doradczy, zwłaszcza w zakładach nowo otwartych lub w tych, w których dokonano zmiany profilu działalności. Oczywiście, obok informacji i doradztwa z zakresu prawa pracy, inspektorzy stosować będą przewidziane przepisami środki prawne, uzależniając ich rodzaj od charakteru i faktycznych przyczyn stwierdzonych nieprawidłowości.

Pierwsza kontrola u pracodawcy przeprowadzana będzie w taki sposób, by uzyskane o zakładzie informacje służyły optymalnemu ukierunkowaniu dalszych naszych działań, w szczególności prewencyjnych.

Generalnie, przy realizacji zadań, celem naszym będzie **uzyskanie wymiernych efektów w postaci trwałej poprawy** stanu bezpieczeństwa pracy oraz przestrzegania praworządności w stosunkach pracy. W związku tym przewidujemy intensyfikację rekontroli.

III.2. CHARAKTERYSTYKA DZIAŁAŃ PREWENCYJNYCH, W TYM PROMOCYJNYCH, UJĘTYCH W PROGRAMIE

Państwowa Inspekcja Pracy, zgodnie ze standardami obowiązującymi inspekcje krajów członkowskich Unii Europejskiej, na coraz większą skalę wprowadza pozakonrolne formy działań. Szczególną wagę przywiązujemy do szeroko rozumianej **prewencji**, w tym – stanowiących jej ważny element – działań **promujących ochronę pracy**, w celu przekonania pracodawców o opłacalności inwestowania w poprawę warunków pracy i przestrzegania prawa.

Działania prewencyjne polegać będą głównie na zachęcaniu i przekonywaniu pracodawców do potrzeby inwestowania w poprawę warunków pracy.

Szczególna uwaga poświęcona będzie:

- metodom i formom promocji uwzględniającym, obok aspektów społecznych, również ekonomiczne znaczenie systemowego zarządzania bezpieczeństwem pracy,
- dostosowaniu promowanych systemów zarządzania bezpieczeństwem pracy do wielkości przedsiębiorstwa oraz profilu prowadzonej działalności, z uwzględnieniem rodzaju i stopnia nasilenia zagrożeń zawodowych,
- działaniom uzupełniającym i doskonalącym inicjatywy prewencyjne podejmowane na poziomie przedsiębiorstwa (zwłaszcza dotyczące *samokontroli* pracodawcy),
- promowaniu przestrzegania obowiązujących przepisów, standardów oraz korzystania z wzorów tzw. „dobrej praktyki”.

M.in. zrealizowane zostaną działania wynikające bezpośrednio z zaleceń i planów następujących instytucji europejskich:

I. Komitet Inspektorów Pracy Wyższego Szczebla (SLIC)

Przeprowadzona zostanie **Kampania – poprawa stanu bhp w budownictwie**, składająca się z następujących części:

1. kontrolnej, obejmującej w szczególności następującą problematykę:
 - prace na wysokości; zagrożenia spadającymi przedmiotami;
 - transport na placu budowy;
 - składowanie materiałów;
2. programu prewencyjnego dla małych i średnich zakładów budowlanych;
3. informacyjno-promocyjnej;
4. edukacyjnej.

W ramach kampanii przewiduje się także współpracę i wymianę doświadczeń z okręgiem Brandenburgii w Niemczech.

II. Europejska Agencja ds. BHP w Bilbao

1. Kampania - hałas w miejscu pracy.

Jest to temat Europejskiego Tygodnia BHP w 2005 r. Celem kampanii jest poprawa świadomości nt. zagrożeń dla zdrowia i bezpieczeństwa pracowników narażonych na nadmierny hałas w pracy oraz promocja działań prewencyjnych.

2. Rozpowszechnianie informacji nt. zagrożeń dla zdrowia i bezpieczeństwa przy pracy rolniczej.

PIP przeprowadzi również działania:

- upowszechniające wiedzę na temat **nowych rozwiązań prawnych**, w szczególności dotyczących **dostosowania do 1 stycznia 2006 r. maszyn i urządzeń technicznych do minimalnych wymagań bezpieczeństwa i higieny pracy**,
- mające na celu ograniczenie zagrożeń powodujących **dolegliwości układu mięśniowo-szkieletowego** (pracowników zatrudnionych w handlu oraz placówkach służby zdrowia).

* * *

Specjalnie przygotowane programy informacyjne towarzyszyć będą wielu działaniom kontrolnym inspekcji pracy. Przewiduje się realizację **programów informacyjno-promocyjnych** pomyślanych jako wsparcie dla działań obejmujących problematykę:

- **przestrzegania prawa pracy w małych zakładach**

pracodawcy, przy eksperckiej pomocy inspektora pracy, realizować będą program dostosowujący ich zakład do wymogów obowiązującego prawa;

- **oceny ryzyka zawodowego**

adresatami programu są przede wszystkim pracodawcy rozpoczynający działalność;

- **zagrożeń dla życia i zdrowia ludzi w gospodarstwach rolników indywidualnych, w szczególności zagrożeń dla dzieci**

program „BHP w rolnictwie – bezpieczne gospodarstwo rolne” przewiduje wielokierunkowe działania promocyjne, informacyjne i szkoleniowe.

Zdaniem Państwowej Inspekcji Pracy kluczową sprawą, warunkującą sukces działań prewencyjnych jest stworzenie **sieci współpracy partnerskiej**. Najważniejszymi partnerami

inspekcji pracy są organizacje związkowe, organizacje pracodawców oraz media.

Podejmowane działania obejmą:

- wzmocnienie kontaktów z działaczami zakładowych struktur związkowych;
- kontynuowanie publikowania wzorcowych materiałów szkoleniowych, z uwzględnieniem nowoczesnych metod audiowizualnych;
- zwiększenie liczby materiałów informacyjnych i szkoleniowych skierowanych do pracodawców, zwłaszcza z małych zakładów pracy oraz pracowników, a także rolników;
- wznawianie, w miarę możliwości finansowych, publikacji cieszących się największym zainteresowaniem, przy jednoczesnym zapewnieniu efektywnej ich dystrybucji.

Rozwijana będzie współpraca z mediami w zakresie upowszechniania zagadnień ochrony pracy.

Współdziałanie z organizacjami pracowników i pracodawców obejmie w szczególności:

- ✓ wymianę informacji dotyczących rozwiązywania problemów ochrony pracy;
- ✓ udział w przedsięwzięciach edukacyjnych;
- ✓ przekazywanie specjalistycznych wydawnictw opracowanych przez Państwową Inspekcję Pracy do upowszechnienia;
- ✓ doradztwo w sprawach ochrony pracy;
- ✓ organizowanie przedsięwzięć promujących bezpieczeństwo pracy, tj. konkursów, wystaw, a także nagradzanie firm i osób osiągających sukcesy w zakresie bezpieczeństwa pracy.

Szczególnie istotnym elementem prewencji jest **systemowe zarządzanie bezpieczeństwem pracy w przedsiębiorstwie**. Inspektorzy pracy prowadzić będą zarówno działania polegające na promowaniu systemów zarządzania bezpieczeństwem pracy, jak i merytorycznym wspieraniu pracodawców wdrażających te systemy, szczególną wagę przywiązując do bardzo ważnego elementu zarządzania bezpieczeństwem pracy, jakim jest **ocena, dokumentowanie i informowanie pracowników o ryzyku zawodowym**, które wiąże się z wykonywaną pracą.

Prowadzone będą również, oprócz sukcesywnych kontroli, działania upowszechniające wśród pracodawców wiedzę dotyczącą wymagań **ustawy o nadzorze rynku**, związanych z

wyposażaniem stanowisk pracy w maszyny i urządzenia oraz zapewnieniem pracownikom środków ochrony indywidualnej.

Podobnie jak w latach ubiegłych, także w 2005 r. Państwowa Inspekcja Pracy prowadzić będzie **szkolenia** dla działaczy związkowych, pracodawców, przedstawicieli samorządów terytorialnych i terenowych struktur administracji publicznej.

Obszarem stałej współpracy z partnerami społecznymi w sferze edukacyjnej będzie również **współorganizowanie konferencji naukowych, sympozjów i seminariów**. W działalności ukierunkowanej na promocję ochrony pracy przez organizację różnego typu szkoleń oraz seminariów i konferencji, ważną rolę pełnił będzie **Ośrodek Szkolenia PIP we Wrocławiu**.

Istotne miejsce w działalności promocyjnej Państwowej Inspekcji Pracy zajmuje **przygotowywanie i wydawanie specjalistycznych publikacji**, które – w ramach promocji – przekazywane będą partnerom społecznym oraz rolnikom.

W 2005 r. kontynuowane będzie wydawanie miesięcznika „Inspektor Pracy” oraz zbiorów przepisów prawnych pt. „Zeszyty Prawne”, których promocyjne egzemplarze otrzymują nieodpłatnie partnerzy społeczni.

Aktualizowana i rozbudowywana będzie - działająca od 1998 r. - **strona internetowa** (www.pip.gov.pl). Zawiera ona podstawowe wiadomości dotyczące Państwowej Inspekcji Pracy, program działania urzędu, roczne sprawozdanie Głównego Inspektora Pracy z działalności Państwowej Inspekcji Pracy, raporty pokontrolne, pełne teksty wydawanych książek i broszur, odpowiedzi na pytania najczęściej zadawane przez zgłaszających się po poradę prawną oraz *listy kontrolne* – narzędzie metodyczne przeznaczone do samokontroli pracodawcy .

Podobnie jak w latach ubiegłych, prowadzone będą **konkursy** promujące nie tylko problematykę ochrony pracy, ale także ludzi zaangażowanych w działania służące podnoszeniu poziomu bezpieczeństwa pracy.

Doceniając działania pracodawców na rzecz zapewnienia właściwych warunków pracy, przeprowadzimy kolejną **edycję ogólnopolskiego konkursu**: „*Pracodawca – organizator pracy bezpiecznej*”. Zorganizowana będzie następna edycja ogólnopolskiego konkursu *wiedzy z zakresu prawnej ochrony pracy oraz zasad bezpieczeństwa i higieny pracy dla pracowników młodocianych zatrudnionych w rzemiośle w celu nauki zawodu*.

Na **szczeblu regionalnym** zorganizowane zostaną konkursy:

- razem ze związkami zawodowymi - na „*Najaktywniejszego zakładowego społecznego inspektora pracy*”,

- ☞ „Bezpieczna budowa”,
- ☞ „Bezpieczna piekarnia”,
- ☞ „Wiedzy o bhp wśród uczniów szkół rolniczych i rolników indywidualnych”.

Przyznane zostaną również nagrody Głównego Inspektora Pracy dla dziennikarzy najbardziej zaangażowanych w problematykę ochrony pracy.

IV. WSPÓŁPRACA Z ORGANAMI WŁADZY, ORGANAMI NADZORU NAD WARUNKAMI PRACY ORAZ INNYMI INSTYTUCJAMI ZAJMUJĄCYMI SIĘ PROBLEMATYKĄ OCHRONY PRACY

Państwowa Inspekcja Pracy współdziałać będzie z innymi **organami nadzoru i kontroli warunków pracy**. Podstawę tej współpracy stanowić będzie doskonalenie koordynacji podejmowanych działań oraz przepływu informacji (w tym poprzez organizowanie wspólnych szkoleń).

Zakładamy, że efektem tak prowadzonej współpracy będzie lepsze wykorzystanie informacji pozostających w dyspozycji współpracujących partnerów i uniknięcie dublowania działań.

Współpraca obejmie m.in. takie zagadnienia jak:

- *obiekty i instalacje stanowiące zagrożenie poważną awarią przemysłową* (współpraca z **Państwową Strażą Pożarną, Inspekcją Ochrony Środowiska, Państwową Inspekcją Sanitarną, Urzędem Dozoru Technicznego**);
- *bezpieczeństwo pracy w budownictwie* (współpraca z **Głównym Urzędem Nadzoru Budowlanego i Urzędem Dozoru Technicznego**);
- *zakłady charakteryzujące się największym nasileniem zagrożeń zawodowych* (współpraca z **Państwową Inspekcją Sanitarną, Wyższym Urzędem Górniczym, Państwową Strażą Pożarną, Urzędem Dozoru Technicznego**).

Państwowa Inspekcja Pracy współdziałać będzie z **Zakładem Ubezpieczeń Społecznych** w celu podejmowania wspólnych działań prewencyjnych dla przeciwdziałania nielegalnemu zatrudnieniu, eliminacji zagrożeń wypadkowych i chorobowych oraz obniżania poziomu ryzyka zawodowego w procesach pracy.

Działania dotyczące bezpieczeństwa pracy w **rolnictwie** prowadzone będą wspólnie z sygnatariuszami *Porozumienia w sprawie współpracy na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa i higieny pracy w rolnictwie*, tj. z:

- Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi;
- Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego;
- Agencją Nieruchomości Rolnych Skarbu Państwa;
- Krajowym Stowarzyszeniem Sołtysów;
- Zarządem Głównym Związku Zawodowego Pracowników Rolnych RP;
- Związkiem Kółek i Organizacji Rolniczych;
- Krajową Radą Izb Rolniczych;

- Federacją Pracodawców – Dzierżawców i Właścicieli Rolnych;
- Ochotniczą Strażą Pożarną w RP;
- Instytutem Medycyny Wsi w Lublinie,
- Związkiem Harcerstwa Polskiego.

Współdziałanie z **centralnymi organami władzy** obejmować będzie zwłaszcza:

- przekazywanie informacji o zrealizowanych przez Państwową Inspekcję Pracy zadaniach i wynikających z nich wnioskach;
- podejmowanie działań interwencyjnych, zwłaszcza na zlecenie organów Sejmu i Rady Ochrony Pracy.

W szczególności kontynuowane będzie, wzorem lat ubiegłych, współdziałanie z **Ministerstwem Gospodarki i Pracy** oraz **Ministerstwem Polityki Społecznej**. Współdziałanie to dotyczyć będzie:

- ✓ rozwiązywania ważnych problemów w zakresie ochrony pracy rozpoznanych przez współpracujące strony;
- ✓ doskonalenia rozwiązań legislacyjnych w dziedzinie ochrony pracy;
- ✓ udostępniania informacji nt. stosowania w praktyce postanowień ratyfikowanych konwencji MOP;
- ✓ udziału w pracach zespołów roboczych.

Niezależnie od tego, Państwowa Inspekcja Pracy sukcesywnie przekazywać będzie ministerstwu opracowania dot. wyników prowadzonych działań kontrolnych.

Współpraca z **Pełnomocnikiem Rządu ds. Równego Statusu Kobiet i Mężczyzn** obejmie w szczególności upowszechnianie regulacji prawnych dot. równego traktowania w zatrudnieniu oraz monitorowanie przestrzegania przepisów w tym zakresie.

Istotny element współpracy z organami władzy stanowi całokształt działań zmierzających do doskonalenia prawodawstwa w dziedzinie ochrony pracy. Państwowa Inspekcja Pracy będzie m.in.:

- ➡ przedstawiać odpowiednim organom i instytucjom, zwłaszcza **komisjom sejmowym i Radzie Ochrony Pracy** - wnioski wynikające z dokonanej przez inspekcję oceny **funkcjonowania regulacji prawnych z zakresu ochrony pracy**;
- ➡ opiniować projekty aktów prawnych dotyczących powyższej problematyki;

- ⇒ uczestniczyć, zależnie od potrzeb, w pracach właściwych komisji sejmowych.

Okręgowe Inspektoraty Pracy współdziałać będą z **biurami poselskimi oraz wojewodami** w celu rozwiązywania najpilniejszych problemów ochrony pracy. Szczególna uwaga zwracana będzie na rozwijanie współpracy z **organami samorządu wszystkich szczebli**.

Kontynuowana będzie współpraca organów inspekcji z **prokuraturą i sądami** w sprawach dot. wykroczeń i przestępstw przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową. Zakres i formy tej współpracy określa *Porozumienie między Głównym Inspektorem Pracy i Prokuratorem Krajowym z dnia 4 grudnia 2003 r. w sprawie współdziałania Państwowej Inspekcji Pracy i Prokuratury Rzeczypospolitej Polskiej*.

Bardzo ważnym partnerem inspekcji w działaniach na rzecz poprawy ochrony pracy są **placówki naukowo-badawcze oraz wyższe uczelnie**, zwłaszcza:

- ⇒ **Centralny Instytut Ochrony Pracy - Państwowy Instytut Badawczy** (*współpraca dotyczyć będzie przede wszystkim promowania systemów zarządzania bezpieczeństwem pracy, środków ochrony zbiorowej i indywidualnej, problematyki najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia*);
- ⇒ **Instytut Medycyny Pracy w Łodzi, Instytut Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego w Sosnowcu, Instytut Medycyny Wsi w Lublinie** (*współpraca dotyczyć będzie szeroko pojętej ochrony zdrowia w środowisku pracy, w szczególności zapobiegania chorobom zawodowym i innym schorzeniom związanym z warunkami pracy*);
- ⇒ **Główny Instytut Górnictwa** (*współpraca dotyczyć będzie bezpieczeństwa pracy w górnictwie, promowania systemów zarządzania bezpieczeństwem pracy*);
- ⇒ **Politechniki: Warszawska, Łódzka, Białostocka** (*współpraca dotyczyć będzie nowych technologii i zarządzania procesowym bezpieczeństwem pracy*).

Kontynuowana będzie współpraca z **partnerami społecznymi** – związkami zawodowymi i organizacjami pracodawców. Obejmie ona zwłaszcza:

- ✓ **pomoc programową i dydaktyczną** w szkoleniach działaczy związkowych, społecznych inspektorów pracy i pracodawców oraz organizowanie seminariów, z wykorzystaniem doświadczenia i wiedzy inspektorów pracy oraz współpracujących naukowców;

- ✓ przekazywanie podczas narad i **spotkań z partnerami społecznymi** informacji o problemach ochrony pracy podejmowanych przez PIP;
- ✓ prowadzenie **doradztwa** dla partnerów społecznych - podczas kontroli zakładów pracy, a także w siedzibach Państwowej Inspekcji Pracy, siedzibach organizacji związkowych, organizacji pracodawców.

Państwowa Inspekcja Pracy w dalszym ciągu podejmować będzie działania, na wszystkich szczeblach, służące wspieraniu partnerskich stosunków między pracownikami i pracodawcami oraz reprezentującymi ich organizacjami. W szczególności odbywać się będą spotkania kierownictwa inspekcji pracy szczebla centralnego i terenowego z przedstawicielami organizacji związkowych i pracodawców, w celu lepszego zrozumienia i koordynacji współdziałania ukierunkowanego na poprawę stanu przestrzegania prawa pracy.

Ponadto Państwowa Inspekcja Pracy prowadzić będzie:

- ✓ działania o charakterze informacyjno-doradczym odnośnie **kształtowania umiejętności negocjowania i konstruowania układów zbiorowych** pracy;
- ✓ rejestrację w okręgowych inspektoratach pracy **sporów zbiorowych**. W przypadkach, gdy przedmiot sporu będzie się mieścił w zakresie uprawnień PIP, podjęte zostaną stosowne działania.

V. DZIAŁANIA WEWNĄTRZORGANIZACYJNE

W ramach działań wewnątrzorganizacyjnych mających na celu doskonalenie pracy urzędu, prowadzone będą:

- **kontrole wewnętrzne**, ukierunkowane na ocenę prawidłowości i efektywności działań kontrolno-nadzorczych;
- **audyty** dot. wybranych aspektów funkcjonowania i ustawowej działalności urzędu;
- **szkolenia** dla pracowników Państwowej Inspekcji Pracy, ze szczególnym uwzględnieniem pracowników wykonujących i nadzorujących czynności kontrolne. Plan szkoleń doskonalących uwzględnia priorytety urzędu, potrzeby okręgowych inspektoratów pracy i indywidualne potrzeby pracowników.

Z uwagi na konieczność optymalnego wykorzystania czasu pracy oraz środków finansowych przeznaczonych na szkolenia kadry Państwowej Inspekcji Pracy, szczególna uwaga zwracana będzie na:

- ✓ dostarczenie inspektorom pracy aktualnej wiedzy prawniczej i technicznej, wiedzy specjalistycznej (przygotowanie specjalistów do kontroli danego tematu) oraz związanej z nowymi obowiązkami (w tym z nadzorem rynku, a także problematyką mobbingu, molestowania i dyskryminacji w stosunkach pracy),
- ✓ doskonalenie postrzegania znaczenia i prowadzenia działań prewencyjnych, w tym umiejętności przekonywania i wpływania na decyzje pracodawców dot. poprawy warunków pracy.

Zależnie od potrzeb, szkolenia będą organizowane we współpracy z wyższymi uczelniami i instytutami naukowo-badawczymi.

W 2005 r. kontynuowane będą prace związane z **informatyzacją** Państwowej Inspekcji Pracy. Obejmą one:

- a. prace związane z dalszą rozbudową systemu informatycznego Państwowej Inspekcji Pracy;
- b. utrzymanie i rozbudowę sieci korporacyjnej;
- c. rozbudowę i modernizację zasobów sprzętu komputerowego oraz zakupy oprogramowania ;
- d. szkolenia informatyczne.

W ramach powyższych działań przewidujemy;

- rozbudowę sieci teleinformatycznej Państwowej Inspekcji Pracy (realizowaną sukcesywnie w kolejnych latach), uwzględniającą połączenie okręgowych inspektoratów pracy z ich oddziałami, co umożliwi oddziałom pełne wykorzystanie systemu i baz danych zainstalowanych na serwerze okręgowego inspektoratu,
- aktualizację baz prawnych,
- zakup dodatkowych licencji – głównie programów takich jak: Windows serwer i klienci, Excel, Office oraz aktualizacja wersji wcześniejszych,
- zakup oprogramowania – głównie oprogramowania antywirusowego (w związku z wygaśnięciem dotychczasowej licencji), aktualizacja posiadanych licencji oprogramowania SYBASE na serwery w Głównym Inspektoracie Pracy i inspektoratach okręgowych oraz dwóch licencji Power Buidera i programu zarządzania platformą sieciową,
- zakup komputerów - przenośnych dla inspektorów pracy (w ramach długofalowego planu wyposażenia każdego z nich w komputer oraz wymiany sprzętu

przestarzałego lub uszkodzonego, gdy naprawa nie jest opłacalna), a także stacjonarnych (tylko w zakresie niezbędnym do utrzymania stałej liczby komputerów),

- inwestycje związane z poprawą bezpieczeństwa sieciowego,
- udział w szkoleniach, spotkaniach i konferencjach o tematyce informatycznej,

VI. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

Priorytetem współpracy międzynarodowej Państwowej Inspekcji Pracy – po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej - pozostaje budowanie i doskonalenie spójnego, ramowego modelu współdziałania z partnerami europejskimi. Sprzyjać to będzie efektywnej realizacji strategii Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia (na lata 2002-2006) oraz zadań wynikających ze „Wspólnych zasad dla inspekcji pracy w zakresie zdrowia i bezpieczeństwa w miejscu pracy”.

Przewiduje się współpracę z:

- **Komitetem Inspektorów Pracy Wyższego Szczebla (SLIC).** Przedstawiciele kierownictwa Państwowej Inspekcji Pracy będą uczestniczyli w pracach SLIC zgodnie z harmonogramem prac przyjętym przez Komitet i zaakceptowanym w Dyrektoracie Generalnym ds. Zatrudnienia i Spraw Socjalnych Komisji Europejskiej. Planowane są dwa spotkania Komitetu (48. w Luksemburgu i 49. w Londynie). Eksperti Państwowej Inspekcji Pracy wezmą udział w pracach sześciu Grup Roboczych SLIC. PIP będzie także zaangażowana w realizację kampanii bezpieczeństwa pracy w budownictwie, która zgodnie z ustaleniami podjętymi przez SLIC, odbędzie się we wszystkich dziesięciu nowych państwach członkowskich UE.
- **Komitetami, podkomitetami i grupami roboczymi Rady UE.** Udział ekspertów PIP w pracach tych gremiów został zapoczątkowany w roku 2003.

Przedstawiciele Państwowej Inspekcji Pracy uczestniczyć będą wspólnie z przedstawicielami innych instytucji-beneficjentów (tj. Ministerstwa Gospodarki i Pracy, Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Ministerstwa Środowiska, Sekretariatu Pełnomocnika Rządu ds. Równego Statusu Kobiet i Mężczyzn) w programach dot. m.in. problematyki nadzoru rynku, równego traktowania kobiet i mężczyzn oraz systemu bezpieczeństwa biologicznego.

- **Europejską Agencją ds. BHP w Bilbao.** Współpraca z Agencją zapewnia Państwowej Inspekcji Pracy dostęp do informacji i materiałów z zakresu szeroko rozumianej ochrony pracy ze wszystkich krajach UE. Przedstawiciel Urzędu będzie uczestniczył w pracach Rady Programowej Krajowego Punktu Centralnego (funkcjonującego przy Centralnym Instytucie Ochrony Pracy – Państwowym Instytucie Badawczym). Zgodnie z priorytetami Agencji, partnerzy z Polski (w tym Państwowa Inspekcja Pracy), włączą się w realizację

Europejskiego Tygodnia BHP poświęconego w roku 2005 problematyce hałasu w miejscu pracy.

- **Międzynarodową Organizacją Pracy, w tym z Subregionalnym Biurem MOP w Budapeszcie.** Współpraca w tym zakresie obejmie m.in. organizację wizyt studyjnych i konsultacji specjalistycznych realizowanych pod egidą MOP na rzecz wskazanych przez tę instytucję inspekcji pracy z krajów Europy Środkowej i Wschodniej – **Bułgarii, Serbii i Ukrainy.** Z inspekcjami pracy z tych krajów podpisane zostały w roku 2004 *Protokoły o Współpracy.* Przedstawiciele Państwowej Inspekcji Pracy będą także uczestniczyć w tematycznych pracach eksperckich MOP.
- **Międzynarodowym Stowarzyszeniem Bezpieczeństwa Socjalnego (ISSA) i Międzynarodowym Stowarzyszeniem Inspekcji Pracy (IALI).** Współpraca z ISSA w dalszym ciągu dotyczyć będzie problematyki bhp w sektorze rolniczym, budownictwie oraz związanej z niebezpiecznymi substancjami chemicznymi. W przypadku IALI współpraca obejmie inspekcje w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw, systemy szkoleń, wpływ postępujących zmian w świecie pracy (proces globalizacji) na funkcjonowanie inspekcji pracy, systemy zarządzania bezpieczeństwem pracy itd. Przewidywany jest także udział wysokiego szczebla delegacji Państwowej Inspekcji Pracy w planowanym na czerwiec Kongresie i Zgromadzeniu Ogólnym IALI (wybór nowych władz).

Ośrodek Szkolenia Państwowej Inspekcji Pracy we Wrocławiu kontynuował będzie współpracę w ramach międzynarodowej sieci instytutów szkolących w dziedzinie stosunków pracy, tzw. **sieci RIIFT.** Planuje się zorganizowanie dla członków *sieci* dwóch spotkań tematycznych oraz przeprowadzenie szkoleń dla inspektorów pracy z krajów, z którymi PIP zawarła porozumienie o współpracy.

Współpraca bilateralna (w tym przygraniczna) obejmie inspekcje pracy z wybranych krajów UE i dotyczyć będzie m.in.:

- **Niemiec** – współpraca z Landem Brandenburgii skoncentruje się na realizacji wspólnego projektu transgranicznego „Bezpiecznie budować – bez granic”. W ramach projektu, który ma uzyskać dofinansowanie Komisji Europejskiej, zostanie przeprowadzona kampania informacyjna i doradcza w regionach przygranicznych w obu krajach.
- **Francji, Wielkiej Brytanii** oraz innych krajów UE, których inspekcje pracy dysponują długoletnimi doświadczeniami w zakresie wybranych i istotnych dla Państwowej

Inspekcji Pracy, szczególnie w okresie poakcesyjnym, zagadnień, jak np. prowadzenie nadzoru rynku (wizyty studyjne) czy funkcjonowanie instytucji łącznikowych.

Ponadto przewiduje się kontynuowanie współpracy przygranicznej, zwłaszcza z **Czechami, Słowacją i Litwą**, w tym w ramach dwustronnych deklaracji podpisanych przez odpowiednie struktury terenowe inspekcji pracy.